

Domstolspodden

Avsnitt 7: Våld med dödlig utgång – om mord, dråp och vållande till annans död

April, 2018

Våldsbrott med dödlig utgång. Få rättsfall väcker så stort intresse som när någon berövar en annan människa livet. Nyhetsrapporteringen blir ofta massiv med löpsedlar och direktrapportering från rättegångar i redaktionella och sociala medier, fram till nyhetsflashar och expertkommentarer om domen.

Domstolspodden i dag handlar om våld med dödlig utgång. Det som brukar rubriceras som mord, dråp eller vållande till annans död.

Gäster: **Christel Lundmark**, domare och chef för Skellefteå tingsrätt och **Erik Sundström**, domare och chef för Hovrätten Övre Norrland.

Programledare: **Jesper Nietzsche**, presskommunikatör, Domstolsverket

---

JESPER: Jag som pratar heter Jesper Nietzsche och jobbar på Domstolsverket. I dag är Domstolspodden i Umeå och med oss, här i sal 3 på Hovrätten för Övre Norrland, har vi två domare med lång erfarenhet. Jag säger varmt välkommen till Domstolspodden, Christel Lundmark, du är chef på Skellefteå tingsrätt.

CHRISTEL: Ja, det är jag. Tack!

JESPER: Väldigt kul att du ville komma med i Domstolspodden. Jag säger också varmt välkommen till Erik Sundström. Du är på väg att bli chef för Hovrätten för Övre Norrland efter 15 år som chef på Lycksele tingsrätt.

ERIK: Ja, det stämmer, jag är lite mellan jobb just nu.

JESPER: Mellan jobb, precis.

ERIK: Jag börjar nästa vecka.

JESPER: I dag handlar det alltså om våldsbrott med dödlig utgång. Jag tänkte kolla med er båda två först, Erik, när du pratar med människor i olika sammanhang och man kommer in på frågor som handlar om våldsbrott med dödlig utgång – vad vill människor veta?

ERIK: Det väcker ju väldigt många frågor naturligtvis. Men en ganska vanlig fråga eller en typisk fråga handlar om det vi kallar för "Lindomeproblematiken", det vill säga att man skyller på varandra. Och en fråga kan gå ut på just detta, att hur kommer det sig att man kommer undan bara genom att skylla på varandra. Det blir ofta frågan till mig då.

JESPER: En typisk fråga till Erik Sundström. Christel Lundmark, vad vill folk veta när de kommer in på frågor om dödligt våld?

CHRISTEL: Ja, jag har nog fått någon fråga någon gång som gäller: Vad är livstid? Vad är det egentligen? Man tycker att det är spännande och kanske drar slutsatsen att det är mycket kortare tid än det faktiskt är.

JESPER: Två cliffhangers så här i början. Vi får se, vi kommer tillbaka till de här frågeställningarna. Vi börjar ändå med en fråga som är central när vi kommer in på frågor som handlar om våldsbrott med dödlig utgång, lite definitionsskillnader. Skillnaden mellan mord, dråp och vållande till annans död. Hur kan man förklara det snabbt och pedagogiskt?

ERIK: Ja, den korta förklaringen, mord och dråp är ju egentligen bara gradskillnader. Det är ett och samma brott där utgångspunkten är när någon har berövat någon annan livet, där det är frågan om mord. Men om det finns klart förmildrande omständigheter kan rubriceringen bli lindrigare och då blir straffskalan också en annan. Det vill säga det blir ett kortare straff om man rubricerar gärningen som ett dråp, på grund av förmildrande omständigheter. Sedan sa du någonting om...?

JESPER: Vållande till annans...

ERIK: Vållande, då har man ju släppt uppsåts... Då är det inte längre frågan om ett uppsåtligt dödande utan ett vållande betyder att man har orsakat döden genom oaktsamhet. Den gränsdragningen är ju inte alltid så lätt. Där kommer vi ju in på frågor som: Hur prövar man uppsåt och vad är uppsåt till ett brott? Och var går gränsen mot oaktsamhet? Det där är oerhört komplicerade och komplexa frågor. Men när vi talar om uppsåt nuförtiden så talar vi om tre former av uppsåt.

Klangljud

Avsiktsuppsåt. Den tydligaste uppsåtformen är det vi kallar för avsiktsuppsåtet. Det vill säga att någon med direkt avsikt tar livet av någon. Att det är min mening att döda. Jag skjuter för att döda. Det är avsiktsuppsåt.

Klangljud

Insiktsuppsåt. I nästa rubrik ligger en insikt i, eller att jag har uppfattat att det kommer en dödlig effekt av det jag gör men att det är inte riktigt är det jag strävar efter. Egentligen är jag ute efter något annat men när jag spränger den här båten för att få försäkringspengar, och det finns folk på båten, så kommer någon att dö. Det är inte mitt primära syfte men jag förstår att det kommer att hända.

Klangljud

Likgiltighetsuppsåt. Sedan har vi den tredje uppsåtformen som kanske är den mest... den svåraste, det är det vi kallar för likgiltighetsuppsåtet. Och det är där vi drar gränsen mot oaktsamheten. Likgiltighetsuppsåtet är den nedre gränsen mot oaktsamhet. Om vi ska definiera likgiltighetsuppsåtet så handlar det om en prövning i två led. Det är ett tvåspårigt uppsåt, kan man säga, där man först prövar: Har gärningspersonen förstått att det finns en risk, en möjlighet, att effekten, i det här fallet om vi talar mord, döden, att det inträder. Har man begripit att det jag gör just nu när jag sticker kniven med den här kraften i den här personen – ja, att det är klart att det är förenat med livsfara – det har gärningspersonen förstått. Men det räcker inte med det. Man måste pröva en till fråga: Har gärningsmannen varit likgiltig också för effekten, döden?

JESPER: Det låter komplicerat. Är det komplicerat som domare att...

ERIK: Ja, det är så pass komplicerat att HD har i ganska många rättsfall försökt förklara just hur domstolarna ska gå till väga när det handlar om de här prövningarna. För inte så länge sedan kom ett rättsfall som går under beteckningen ”Mopedmannen”, tror jag – i alla fall har Martin Borgeke döpt det så – som beskriver just hur domstolarna bör resonera när det handlar om likgiltighetsuppsåt. Det är komplext. Men om vi säger att åklagaren kan inte bevisa att den här personen har varit likgiltig för effekten – dock medveten om risken, men inte likgiltig för effekten – då kan man inte döma för uppsåtligt dödande. Då är vi inne på vållande till annans död. Förmodligen grovt vållande om man har varit medvetet oaktsam genom att hugga kniven i någon.

JESPER: Det var en föredömligt pedagogisk förklaring av såväl mord, dråp, vållande och även frågor om uppsåtsaspekter. Christel, vad krävs för att någon ska dömas för mord?

CHRISTEL: Ja, den som berövar en annan människa livet döms för mord. Och åklagaren, i sitt åtal, anger ju en gärningsbeskrivning och den har domstolen att pröva. Den utredningen och det som läggs fram vid huvudförhandling i form av förhör eller annan bevisning, utifrån det materialet tar domstolen ställning till om åklagaren har uppnått de beviskrav som gäller. Domstolen har därefter att ta ställning till om den gärning och det brott som påstås, är det fråga om mord?

JESPER: När vi talar om beviskrav, vad är det typiskt sett för bevisning det kan handla om här?

CHRISTEL: Vilken typ av bevisning?

JESPER: Ja.

CHRISTEL: Ja, förhör med vittnen kan det ju röra sig om. Och teknisk bevisning i form av obduktionsprotokoll, fotografier etc. Rättsmedicinska utlåtanden.

JESPER: Man brukar ju prata om det här ”ställt bortom rimligt tvivel”:

CHRISTEL: Mm.

JESPER: Här har vi ju mål som handlar om – i det här fallet att någon är åtalad för mord – ställt bortom rimligt tvivel. Hur funkar det i praktiken? Vi kan ju ha en misstänkt som nekar till brottet.

CHRISTEL: Ja, generellt så bedömer jag i alla fall att det ofta är en väldigt avancerad utredning både från polis och åklagare i den här typen av mål. Ofta så förebringas ju teknisk bevisning till stöd för åklagarens påstående.

ERIK: Men sedan är det ju återigen så att när vi talar om bevisvärdering och hur det går till när är en gärning ställd utom rimligt tvivel, då leder det in på frågan om det finns någon metod för detta. Då är vi tillbaka till HD. Ja, det finns fall där HD också försöker vägleda när det gäller den saken: Hur ska domstolen gå tillväga? Där man talar om... Den metod man anvisar kan man kalla för ”hypotesmetoden” där en gärning är styrkt om det inte kan ha gått till på något annat sätt än det åklagaren påstår. Det kan bara gå till på det här sättet. Det finns ingen rimlig hypotes och andra hypoteser är uteslutna genom att den bevisning som åklagaren har presenterat – den bevisning som Christel pratade om – utesluter att det kan ha gått till på annat sätt.

CHRISTEL: Precis. Och skickliga försvarare lägger ju naturligtvis fram alternativa hypoteser som domstolen har att pröva, precis som Erik är inne på.

JESPER: Vi kan ju passa på här att tipsa den lyssnare som vill veta ännu mera om rättsfall från HD, som ju besöktes av Domstolspodden tidigare i höstas, HD:s webbplats där rättsfall finns sökbara och framhittbara.

ERIK: Mm. Mycket bra.

JESPER: Det här är ju några av de absolut allvarligaste brott man kan dömas för i domstol som vi talar om. I det sammanhanget, finns det några omständigheter som kan vara förmildrande, å andra sidan försvårande, när det gäller vilket straff man döms till?

CHRISTEL: Försvårande kan ju till exempel vara att gärningsmannen har visat stor hänsynslöshet eller utnyttjat någon annans skyddslösa ställning. En äldre människa till exempel som är utsatt är mera skyddslös.

ERIK: Eller ett barn.

CHRISTEL: Eller ett barn ja.

JESPER: Ja, vad finns det mera för skyddslös ställning?

CHRISTEL: När det gäller skyddslös ställning?

JESPER: Mm.

CHRISTEL: Ja, jag tänker mig ju främst äldre människor och människor som har svårt att värja sig överhuvudtaget.

JESPER: Finns det andra saker som kan vara försvårande?

CHRISTEL: Noggrann planering. Förslagenhet, som man säger, och vad det innebär.

JESPER: Ja, vad är förslagenhet?

CHRISTEL: Ja, det kan man ju... Då får du nästan hjälpa mig, Erik, när jag nu använder det begreppet.

(skrat)

ERIK: Men det är ett oerhört listigt upplägg. En djävulsk plan som någon har satt i verket. Till skillnad från det ”spontana krogbråket” som leder till att någon drar kniven.

JESPER: Så någonting mer utstuderat, är det förslagenhet?

CHRISTEL: Mm.

JESPER: Förmildrande omständigheter?

CHRISTEL: Stark provokation, kan jag tänka mig. Att man har starkt nedsatt förmåga att hantera sig själv. Möjligen på grund av någon mental problematik.

ERIK: Sedan har vi ju fallet, som har förekommit i praxis, där någon efter många år av terror gör slut på sin plågoande. Alltså, hustrun som har genomlidit år av misshandel och som tar saken i egna händer och tar livet av mannen. Det är naturligtvis ett brott som hon kommer att dömas för men det kan vara en förmildrande omständighet, eller är det, att hon har fått utstå detta.

JESPER: Och när vi talar här om förmildrande omständighet, vad innebär det i praktiken för den som döms? Här beskriver du, Erik, en situation där någon... Ja, om man översätter det – det är någon som har tagit livet av sin plågoande, det är förmildrande. Vad kan det innebära för den som döms, det förmildrande inslaget här?

ERIK: Ja, till att börja med kan det påverka rubriceringen. Vi talade ju om skillnaden mellan mord och dråp och att om omständigheterna är klart förmildrande så kan man landa i rubriceringen, den mildrade rubriceringen, dråp. Det är ju det första. Sedan finns det ju en straffskala för dråp mellan sex år som lägst och som högst tio år, där man kan då hamna i den lägre delen om omständigheterna är förmildrande. Till och med under straffminimum om det är fråga om barmhärtighetsmord, som du har varit med om att döma i.

CHRISTEL: Ja, det har jag varit, och det är ju klart förmildrande. Om det är otvetydigt så att det är fråga om ett barmhärtighetsmord. Att en person inte på egen hand klarar att ta sitt liv. Det förekommer ju också friande domar där det har varit frågan om medhjälp till självmord, som då är straffritt, där det har varit så pass osjälvständigt agerande. Att den här personen som vill dö har klarat av det själv men ändå har fått hjälp. Och ett annat fall som nämns i litteraturen är ”utvidgat självmord”, kallar man det så? I vart fall en människa som exempelvis i en närstående relation, närstående situation, tar livet av sin närstående och förhindras innan han eller hon själv lyckas ta sitt eget liv.

JESPER: Bra. Vi har pratat om förmildrande och försvårande omständigheter. Vi rör oss mot frågan om straff. Om tre personer döms för mord så kan de få straff som skiljer sig åt. Hur är det möjligt?

ERIK: Till att börja med så kan ju tre personer ha helt olika ingångar till brottet som gör att någon kanske inte döms överhuvudtaget. Alla döms efter sin egen delaktighet och efter sitt eget uppsåt, vilket gör att någon kanske inte har haft uppsåt alls till den dödliga utgången och någon annan har haft uppsåt till en grov misshandel – men inte till döden. Och någon har faktiskt, bevisar åklagaren, haft uppsåt att döda. Det är ju en förklaring, man döms till olika brott helt enkelt. Och döms man för exakt samma gärning så kan det ju ändå skilja i straffmätningen. Då kan det... Jag skulle säga att den vanligaste förklaringen handlar om ålder i så fall. Om man har gjort precis samma sak men får olika straff, då handlar det om att en av personerna som har begått brottet är väldigt ung. Då följer det av lag att det ska beaktas vid straffmätningen. Det gör ju inte att brottet... naturligtvis är det lika allvarligt, det var och en har gjort, men ungdomen beaktas i straffmätningen.

JESPER: Rättspsykiatrisk vård är väl också någonting som vi kanske behöver nämna i det här sammanhanget.

CHRISTEL: Ja, det är ju inte tidsbestämt utan där gör ju läkaren... och är det då fråga om rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning så gör förvaltningsrätten en prövning för utskrivning.

JESPER: När kan det vara aktuellt med rättspsykiatrisk vård?

CHRISTEL: Ja, det här är ju fråga om väldigt allvarlig brottslighet och tingsrätten tar ofta in och beställer ofta en rättspsykiatrisk undersökning för att ha ett underlag vid påföljdsbestämningen. Det är då rättsläkare med olika team som utför de här rätt så avancerade undersökningarna, får man säga. Och om en människa bedöms lida av en allvarlig psykisk störning så kan det bli fråga om rättspsykiatrisk vård.

JESPER: Christel, i inledningen så pratade du om att en fråga som du ofta får kan handla om livstid. I det här sammanhanget när vi pratar om straff, livstid eller tidsbestämt straff, vad är det som avgör? Vad är det som kan avgöra de frågorna?

CHRISTEL: Ja, bland annat det vi har varit inne på, om det är försvårande omständigheter. Livstidsstraffet förbehålls de allra allvarligaste fallen. Det kan röra sig om att en gärningsman har gjort sig skyldig till flera mord eller att det är återfall i väldigt allvarlig brottslighet. Livstidsstraffet är ju då ett inte tidsbestämt fängelsestraff.

JESPER: Inte tidsbestämt, alltså innebär det att livstid är livstid? Att man kan sitta där tills man dör.

CHRISTEL: Så är det nog i teorin, skulle jag säga. Sedan känner inte jag till någon statistik om det är så det ser ut, men det finns ju fortfarande ett nådeinstitut och du kan också begära omvandling till tidsbestämt straff. Det kan du ansöka om, om du har dömts till livstids fängelse. Det lägsta straffet då är 18 år.

ERIK: Ja, precis. Och fler exempel, det som kan leda till livstid är ju de allvarligaste, absolut bland de allvarligaste, för mord är ju i sig ett allvarligt brott. Men utöver det du har nämnt så kan det vara fråga om att man kan ta hänsyn till till exempel om det är en närstående relation. Att någon dödas i sitt eget hem där man har rätt att räkna med att få vara i fred och vara trygg – och om det är utdraget och så vidare. Sådant spelar ju in. En intressant fråga i sammanhanget är att livstid var regeringens avsikt att det skulle vara normalstraffet för mord. Det försökte man tala om genom en lagändring som trädde i kraft 1 juli 2014. Men lagstiftningstekniken var inte så där superlyckad – vilket lagrådet faktiskt talade om och sa att ”Det här ni skriver i lagen talar snarast i motsatt riktning, att det blir svårare att döma”, för det står nämligen i lagen att vid försvårande omständigheter kan man dömas för mord, ”så är det här så väl genomtänkt?” Men det brydde sig inte regeringen om, de lagstiftade och sedan kom ett fall upp i HD där HD sa precis vad lagrådet redan sagt, att det här håller inte lagstiftningsmässigt. Att detta är en undermålig produkt och ingen förändring har egentligen inträtt jämfört med rättsläget innan. Därför har regeringen tillsatt en utredning, faktiskt också på begäran av riksdagen som gav ett tillkännagivande att livstid ska vara normalstraffet för mord. Så därför finns det nu en utredning som ligger på regeringens bord och som handlar just om detta.

JESPER: En annan fråga, nu när vi är inne på det här ämnet, är ju frågan om det som i dagligt tal kallas för ”ungdomsrabatter”.

ERIK: Vilket vi inte tycker om, att tala om ”rabatter”.

JESPER: Nej, varför tycker man som domare inte om att tala om rabatter.

ERIK: För att det är ingen butik vi talar om.

(skratt)

ERIK: Nej, men alltså, det handlar om en reduktion av straffvärdet som egentligen bygger helt och hållet på biologisk grund. Det vill säga att vi vet att en ung människas hjärna är under utveckling. Det är därför vi inte straffar alls den som är under 15, den går fri från straff för man är inte färdig. Frontalloben är fortfarande under utveckling, det tar lite tid innan den blir färdig och man får konsekvenstänket på plats och så där. Därför straffar vi inte fullt ut den som är... Vid 15 är man straffmyndig men man straffas inte fullt ut som en vuxen, just för att vi vet och tar hänsyn till ungdomens bristande konsekvenstänk.

JESPER: Och den gränsen går i nuläget vid 21 års ålder. Då är man fullt straffbar, om jag får uttrycka mig så.

ERIK: Ja.

JESPER: Men förslag, politiska förslag, har ju riktats nu om att den som har fyllt 18 år ska kunna dömas på samma sätt som den som är över 21, om jag har förstått det rätt.

ERIK: Mm.

JESPER: Vad tänker ni kring det som domare?

ERIK: Ja, alltså, det här är naturligtvis ett politiskt beslut. Säger riksdagen att det ska vara på det viset så blir det på det viset. Men man kan ju bli lite bekymrad över grunderna för beslutet eftersom det finns en grund för den ordning vi har i dag. Men det som är grunden för förändringen misstänker jag ligger närmast i populistiska resonemang, att det låter bra. Är man myndig ska man straffas fullt ut, det låter bra och det går hem. Så det är klart att man kan efterlysa stödet för det resonemanget, var finns det någonstans?

CHRISTEL: Ja, man kan ju uppfatta en något uppiskad stämning också. Hårdare straff, och om människor känner sig hotade av någon anledning så önskar man aktion från politiskt håll. Där är ju straffrätten ett område där de kan visa handlingskraft.

ERIK: Ja. Alla politiska partier i stort sett. Sedan leder det ju till följdproblem.

JESPER: Utveckla!

ERIK: Ja, har vi... om vi straffar artonåringen fullt ut så måste ju den som är 17 nästan straffas fullt ut. Och den som är 16 betydligt strängare i alla fall än i dag, om vi avskaffar ungdomsreduktion mellan 18 och 21. Så det leder ju till strängare straff för barn, för barn är man upp till 18 år.

JESPER: Men varför blir det så? Skulle man inte kunna ha ett system där man säger att vid 18 så straffas man fullt ut och sedan har man kvar "rabattsystemen" mellan 15 och 17?

ERIK: Absolut. Så kanske man kan bestämma, men det blir ju en brutal tröskeeffekt vid 18 års ålder. Vi får väl se hur man tänker utforma detta men det kommer inte att bli lätt.

JESPER: Det är en senare fråga som vi får titta på när den blir aktuell. Vem vet, det kanske blir en ny Domstolspodd kring det.

ERIK: Ja, det kommer att bli så, kan vi väl ändå förutse, eftersom det tycks råda politisk enighet om detta.

JESPER: Christel och Erik, ni har båda erfarenhet av att ha dömt i mordmål. Hur är det som domare att ha ett mordmål? Christel.

CHRISTEL: Ja, det är ju alltid förfärligt när en människa är död. Men det finns många mål och jag tycker att det finns väldigt många olika målkaraktärer som är omgärdade av mänskliga tragedier. Så jag skulle vilja säga att för egen del så är det samma förberedelsearbete jag har i ett sådant mål som i andra brottmål. Det vill säga att för egen del kontrollerar jag vad det är för påstående åklagaren har och sedan är det ju att ta upp bevisning under huvudförhandling, och det följer en rutin. Självklart så är det här ett avancerat område, visst är det så. Och det kan kräva en hel del av mig som domare i samband med överläggningen med nämnden. Sedan finns det ju en

del andra logistiska frågor när det gäller domstolens hantering av målet, service till media och service till allmänhet. Hur ställer vi för det här om det är stor uppmärksamhet, i säkerhetsfrågor och en rad olika praktiska åtgärder som också måste vidtas. Sedan är det så att vi har en lokalpress som ständigt rapporterar på ett alldeles utmärkt sätt – man vet sällan, tycker jag i alla fall, när ett mål får riksintresse – och då måste man vara beredd på domstolen. Och på en liten arbetsplats, en liten domstol, blir flera i personalen naturligtvis engagerade och involverade för att det här ska löpa på så bra som möjligt.

JESPER: Jag tänkte kolla också med er, för Christel, du har varit inne på de här praktiska förberedelserna. När det gäller personalen, de som ska delta i förhandlingar, nämndemännen, behöver ni förbereda dem som ska sitta i rättssalen på något särskilt sätt?

CHRISTEL: Ja, om det är ett stort medialt intresse så nämner jag faktiskt för nämndemännen att de ska ha särskild vaksamhet om media ringer in. Man ska inte uttala sig under målets handläggning och innan domen är meddelad. Det är en sak. Sedan kan det vara så att den som protokollför, om det är någon som är nyanställd, då får man fundera lite grann på om det här är lämpligt. Det kan vara tung materia. Jag har nog varit med om någon situation där jag själv har tänkt att: det här kanske inte var så klokt, det här var en ung person och jag förstår att det här blev jättejobbigt för protokollföraren. Så absolut måste man tänka igenom sådant.

JESPER: Erik, har du några funderingar kring förberedelser för egen del eller för domstolen?

ERIK: Nej, men det Christel har sagt, det gäller ju. Så är det. Det vi kan förbereda oss på är ju de praktiska arrangemangen och så. Och i alla mål är det jätteviktigt att tänka på bemötandefrågor och sådant. Inte minst relationen till media. Men vi kan ju inte förbereda oss med att plugga på målet, för det får vi helt enkelt inte göra. Vi kan ta del av åberopad bevisning, att det här är det bevismaterial som åklagaren har åberopat och det här är det som försvaret vill lägga fram. Det kan vi ta del av. Men vi kan inte plugga in omständigheterna i målet utan det är meningen att det ska presenteras vid huvudförhandlingen. Däremot kan vi förbereda oss på anstormningen om det skulle vara ett riktigt uppmärksammat mål. Mordmål blir ju alltid uppmärksammat, så är det ju.

CHRISTEL: Javisst. Och som vi var inne på, det här med personalia som vi kallar det i domstol, vilken personutredning ska vi ha? Det är ju en typ av förberedelse, det vi kallar ”beredning”. Sådant måste man ju titta över. Och vad är det för persongalleri? Är det ett ungdomsmål? Det kan också kräva särskild personutredning och särskilda kallelser.

ERIK: Säkerhetsfrågorna är ju också naturligtvis alltid intressanta, för det här är ju laddade mål. Det handlar om liv och död och det kan finnas anledning att fundera ett extra varv på säkerheten kring förhandlingen.

JESPER: Och laddade mål, det jag i alla fall tänker, som inte är jurist själv, att gå in i rättssalen som domare i ett mål som är ett mordmål, känslomässigt, är det någon anspänning som domare att gå in i de här målen?

ERIK: Vi går in i målet för att göra en prövning som liknar den prövning vi gör i alla mål. Så egentligen är ju inte... Prövningen skiljer sig inte på något sätt utan vi ska granska den framlagda bevisningen och värdera varje bevis för sig och se: Har åklagaren styrkt varje moment i sitt gärningspåstående? Ja eller nej. Den tekniken är exakt densamma som i alla andra mål. Så på det viset finns det ingen annan... Det är inte så att jag måste förbereda den biten på något annat sätt. Men sedan, eftersom det handlar om liv och död och eftersom det finns en laddning i salen, så det är klart att det på sätt påverkar – men inte dömandet. Det får det inte göra. Det är klart att man måste, tror jag, som domare också beakta risken att man blir påverkad av att gärningen är alldeles förfärlig. Som människa kan du inte värja dig från att uppfatta denna bestialiska gärning

som just bestialisk, så som den beskrivs. Men frågan är om det är rätt person som är utpekad och har den personen haft uppsåt och allt detta? Att inte låta de känslor som gärningen kan väcka färga bevisvärderingen, det är naturligtvis väldigt viktigt. Och det är saker som vi tränar oss på och som vi pratar mycket om och försöker att göra oss medvetna om, och jag tror att vi som domare är bra på det. Vi har på det viset en hög grad av rättssäkerhet i svensk domstol. Det är också någonting man måste prata med nämnden om givetvis.

JESPER: Christel.

CHRISTEL: Ja, som Erik var inne på när det gäller laddningar och känslor, så förekommer det självklart i den här typen av mål som vi pratar om nu. Framför allt, måste jag säga, i vållandemålen, alltså vållande till annans död enligt min egen uppfattning i alla fall, utifrån min erfarenhet. Det har varit väldigt starka känslor som jag har uppfattat i salen när en människa står åtalad för att ha vållat en annan människas död. Men jag vill också spinna vidare på det här som Erik var inne på, att domarens metodlära är väldigt viktig. Man måste vara medveten om att man själv är människa med känslor och att också nämnden har sådana känslor. Men där är det ändå så att vår metodlära gör mig själv trygg i jobbet.

JESPER: Vi börjar närma oss slutet på det här avsnittet av Domstolspodden. Christel tog inledningsvis upp frågan om livstid, den har vi kommit in på. Men Erik, "Lindome" nämnde du som en fråga du ofta får.

ERIK: Ja, och vad är ett "Lindomefall"? Vad kan du berätta om Lindomefallet?

JESPER: När jag letar i minnenas arkiv, i mitt lite röriga huvud, så ser jag framför mig att Lindomefallet handlar om två personer som båda är åtalade för att ha mördat en tredje person. Men de skyller på varandra och båda döms för mord.

ERIK: Fast nästan så.

JESPER: Nästan?

ERIK: Båda går fria.

JESPER: Båda går fria! Det var den lilla detaljen. Den ack så viktiga.

ERIK: Det är liksom det som är Lindomeproblematiken. I Lindomefallet är det två personer som är ute i ogjort väder. De är ute för att stjäla, det vet vi. De bryter sig in hos en äldre man och någon av de här två, eller båda två, har ihjäl den här mannen. Och frågan är: Hur gick det här till? Och det gick inte att reda ut och därför gick båda fria. Då är frågan om detta är ett problem? Och svaret är nej, det är det inte. De här personerna gick inte fria för att de skyllde på varandra – de gick fria för att bevisningen inte räckte till. Det är klart att vi kan tumma på beviskraven och säga att "Vi vet", och det är klart att det är frustrerande. Vi vet ju att det är någon av de här två så varför inte döma bägge då? Men då finns ju risken att vi dömer någon som inte alls haft uppsåt till dödandet utan som var där för att stjäla. Visserligen i ogjort väder men inte med uppsåt att döda. Då är det naturligtvis inte rättvist att döma den personen – kanske till livstid för ett mord som den personen inte hade uppsåt till.

JESPER: När du förklarar detta för de frågvisa som ställer frågan, blir de nöjda med svaret?

ERIK: Nja, det är väldigt olika. En del blir det och tänker: Vad bra! Det här handlar återigen om rättssäkerhet och att det är bra att vi har höga beviskrav och sådär. Men visst måste man väl ändå offra en och annan på altaret för att se till att en skyldig blir dömd? Då brukar det funka med att sätta personen själv i situationen att man befinner sig i ett rum med två andra personer, A och B.

Och plötsligt gör A ett utfall mot B och försöker ha ihjäl honom. ”Och du”, säger man till den man diskuterar med, ”försöker avstyra detta och gör allt du kan för att avstyra det. Men A lyckas i sitt uppsåt och har ihjäl B. Skulle du uppskatta att bli dömd till livstid för mord för att du råkade befinna dig på brottsplatsen?” Nej. Det är nog väldigt få som skulle hålla med om det. Då skulle man nog själv inte vilja bli offrad på altaret för att den skyldige skulle bli dömd.

JESPER: Och med denna lysande sammanfattning av Lindomefallet, med parantes för min fullständiga snurrighet när det gäller att själv kunna redogöra för det, så har vi kommit fram till avslutningen av detta avsnitt av Domstolspodden. Med ett ämne som vi hade kunnat prata om i princip hur mycket och hur länge och hur intressant som helst. Jag vill nu rikta ett mycket stort tack, Christel, för att du var med i Domstolspodden.

CHRISTEL: Tack!

JESPER: Det var väldigt kul att ha med dig. Erik, tack för att du var med i Domstolspodden.

ERIK: Tack!

JESPER: Domstolspodden tackar för i dag. Ni som har lyssnat får väldigt gärna höra av er till oss i redaktionen. Antingen på Twitter under: #domstolspodden eller på mejl domstolspodden@dom.se.

Vi säger på återhörande!